

UDK 929 Košutić-Brozović, N.
82.091.09 Košutić-Brozović, N.
Stručni članak
Primljen: 13. 7. 2009.
Prihvaćen za tisak: 3. 11. 2009.

JOSIP LISAC
Sveučilište u Zadru
Odjel za kroatistiku i slavistiku
Obala kralja Petra Krešimira IV. 2, HR – 23000 Zadar

PROFESORICA NEVENKA KOŠUTIĆ-BROZOVIĆ

U povodu osamdesete godišnjice života sažeto se prikazuje život i djelo Nevenke Košutić-Brozović, hrvatske povjesničarke književnosti, ugledne komparatistice, dugogodišnje profesorice svjetske književnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru. Središnje mjesto u njezinu radu pripada proučavanju književnosti hrvatske moderne s komparativnog aspekta. Autoritativna je proučavateljica hrvatskoga književnog prevođenja te istraživačica rada hrvatskih književnih povjesničara. Ostvarila je i uzoran nastavnički rad.

KLJUČNE RIJEČI: *život, djelo, komparativna književnost, prevođenje*

Hrvatska povjesničarka književnosti Nevenka Košutić-Brozović gotovo je čitav radni vijek provela na Filozofskom fakultetu u Zadru, a kako je ove godine navršila 80 godina života, zahvalno joj posvećujemo 5. broj časopisa *Odjela za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Zadru*. Dugogodišnjim svojim radom dala je prinos trajne vrijednosti na području znanosti o književnosti, mnogo je pružila svojim nekadanjim studentima, danas profesorima i kulturnim radnicima i u Hrvatskoj i izvan nje.

Rođena je 13. siječnja 1929. u Zagrebu. U to je doba njezina teta Sida Košutić, sestra političara Augusta Košutića, već objavljivala književna djela. U Zagrebu je polazila njemačku osnovnu školu, pa je njemački jezik rano dobro svladala, kasnije i cio niz drugih jezika. Klasičnu je gimnaziju završila u Zagrebu 1947., a na Filozofskom fakultetu u rodnom gradu diplomirala je 1953. južnoslavenske jezike i književnosti te francuski jezik i književnost. Apsolvirala je engleski jezik i književnost. Na tom je fakultetu disertacijom "Francuske književne pobude u časopisima hrvatske moderne" doktorirala 1965. Radila je kao bibliotekar u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu od 1953. do 1956., najprije kao pripravnik, a po položenom stručnom ispitu i završenim tečajevima iz latinske i slavenske paleografije u organizaciji JAZU prebačena je na rad u trezorski odio rukopisa. Od 1956. do 1995. radila je na Filozofskom fakultetu u Zadru, najprije kao asistentica pri katedri za francuski jezik i književnost, ubrzo kao asistentica za svjetsku književnost na katedri za jugoslavenske književnosti. Od 1966. do 1974. bila je docent, od 1974. do 1979. izvanredni profesor, od 1979. do umirovljenja redoviti profesor. Predavala je svjetsku književnost, desetak godina i teoriju književnosti. Tijekom sedamdesetih

godina osnovala je i nekoliko godina vodila katedru za komparativnu književnost, a po osnutku katedre i niz stručnih komparatističkih kolegija. U Zadru je organizirala fakultetsku knjižnicu i predavala bibliotekarstvo na Pedagoškoj akademiji. Polazila je seminare polonistike, bohemistike, slovacistike, bulgaristike i makedonistike, uglavnom redovito sa suprugom Daliborom Brozovićem, s kojim je imala troje djece, Ladu (1957.-2008.), Dunju (rođena 1960.) i Hrvoja (rođen 1965.). Daliboru Brozoviću godinama je pružala uvjete za miran rad tako da je sigurno zaslužna za njegove izvanredne rezultate u jezikoslovnom radu. Sudjelovala je referatima na međunarodnim i domaćim kongresima i znanstvenim skupovima te na seminarima za strane slaviste.

Sjećanje na Zadar 1956. bilo je prije svega sjećanje na prvo putovanje u taj grad, mučno, sa slabim prometnim vezama, nezamislivo za nekoga odrasloga u Zagrebu. Kad je otvorena pruga do Zadra činilo se da se nebo otvorilo, kako je profesorica u razgovoru za novine rekla svojoj davnoj studentici, književnici i novinarki Đurđici Ivanišević, koja je taj razgovor uvrstila u svoju knjigu *Ljudi iz akvarija*. Poslije, tijekom rata devedesetih godina, opet su putovanja bila strašna. Zadar je 1956. bio razoren grad, navečer se je u strahu hodalo gradom, izgledalo je da tu ne će moći živjeti. U Zagrebu nije bilo moguće dobiti stan, a u Zadru odmah je, kao i drugi nastavnici na novootvorenoj ustanovi, riješila stambeno pitanje. Obveza je bilo puno, ali se osjećalo zadovoljstvo sudjelovanja u pionirskom radu. Bilo je dosta doseljenika, mladoga svijeta, osjećalo se da Zadar raste, grad je sve do rata devedesetih godina napredovao. Lokacija fakulteta u Zadru profesoricu je oduševljavala, a strani profesori prilikom gostovanja pitali su kako se može raditi u zgradi s tako predivnim pogledom. Mladost koja je u Zadru studirala i zaposlenici trudili su se da sve bude radosno i poletno, "nije se mislilo što je tko obvezan raditi, nego je svatko radio što je trebalo" (Đurđica Ivanišević, *Ljudi iz akvarija*, Zagreb, 1997, str. 285). U početku uvodili su se akademski običaji, nezaboravna je bila brucošijaa, svečani ples u hotelu "Zagreb", što je bio velik događaj, ali je to pomalo prestajalo. Bio je izvrstan studentski zbor, koji je jednom prilikom pjevao u velikoj dvorani na četvrtom katu fakulteta, iza klavira davao je intonaciju mali Valter Dešpalj, nije ga se ni vidjelo. To je ostalo profesorici u sjećanju, bila su to "prva svjetla Zadra". Iz prve generacije studenata sjeća se Ivana Aralice, koji je tada već radio u okolini Zadra, pa je dolazio vespom na nastavu. U sjećanju su ostali i studenti što nisu bili hrvatske nacionalnosti, u početku Božidar Jovović, Petar Mićović, poslije Branko Veselinović iz Gračaca koji je izvanredno učio i imao sjajne ocjene. Prvih godina fakulteta stvarala se je knjižnica, bili su odobreni fondovi za nabavu literature, pa se mlada asistentica bavila pregledavanjem i naručivanjem literature, i to s puno uspjeha. Izvrsno je poznavala mnoge nacionalne književnosti, posebno klasičnu književnost, osobito voljela francusku književnost, prvenstveno Baudelairea, u novije doba Marguerite Yourcenar. Posebno teški događaji uslijedili su devedesetih godina, s izbjeglicama u Zadru i s mnogo mrtvih, ali nije otišla iz grada u kojem je ostala desetljećima radnoga vijeka. Bila je zadivljena životom grada i opskrbom u tim teškim uvjetima kad je bilo upravo strašno bez vode i struje. Nezaboravna je u paklu rata ostala Gradska knjižnica, Znanstvena knjižnica, općenito su kulturne ustanove radile što se najbolje moglo. U to je doba umirala Mira Janković (1908.-1991.), osnivačica engleske katedre u Zadru, a profesorica

Brozović u onim je strahotama pružala pomoć koliko je to bilo moguće. Desetci ljudi umrli su u tjedan dana od šoka, bile su to mučne slike što se ne mogu zaboraviti.

Javila se u *Krugovima* 1954. člancima o Matoševoj i Baudelaireovoj poeziji, pišući uz to u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* osvrte na knjižničarske teme. U ranoj fazi rada pisala je i o Beckettu, o Faulkneru i o Marguerite Duras. Središnje mjesto u njezinu radu pripalo je proučavanju književnosti hrvatske moderne s komparativnog aspekta. U tom smislu važni su radovi "Stanisław Przybyszewski i hrvatska moderna", "Časopis hrvatske moderne 'Mladost' i strane književnosti", poglavito pak disertacija objavljena u Akademijinu *Radu* 1969. Disertacija je još prije objavljivanja potaknula interes za proučavanje moderne općenito, kao i uloge časopisa u književnom životu o čemu svjedoče brojne kasnije disertacije na te teme. Tom slijedu pripadaju i radovi "Evropski okviri hrvatske moderne" te "Hrvatsko-slavenski književni odnosi u doba hrvatske moderne", kao i prinos "Uloga Zadra u književnom životu hrvatske moderne". Ističući devize zaokreta prema Europi i slobode književnog stvaranja, autorica pokazuje kako su one u hrvatskoj moderni uglavnom uspješno ostvarene, pa je upravo tada kontakt s Europom jednom zauvijek uspostavljen. Ujedno je to doba prisnijeg povezivanja sa slovenskom i srpskom književnosti, smanjenog zanimanja za bugarsku književnost, štoviše, dolazi do privremene prevage interesa za zapadnoslavenske književnosti na štetu istočnoslavenskih. Našu autoricu zanima i odnos Begović – Maeterlinck, dodiri hrvatske i bugarske književnosti u doba moderne, nacionalna i socijalna problematika hrvatske književnosti u to doba, značenje *Glasnika Matice dalmatinske*, pa i ženski udio u književnom životu hrvatske moderne. Problem slavenske orijentacije u hrvatskoj književnosti postavila je autorica za cjelovito razdoblje hrvatske književnosti, a taj je njezin prilog iz prvog broja časopisa *Croatica* 1970. citiran u znanstvenoj literaturi diljem svijeta. Vrlo ozbiljna istraživačica, poštovateljica činjenica, među najboljim je poznavateljima književnosti hrvatske moderne.

Druga je bitna profesoričina tema teorija i praksa prevođenja, i to već od članka "O problemu prevođenja s dijalekata" iz 1972. Analizirala je dijalekt kao medij hrvatskoga književnog prevođenja standardnojezičnih tekstova, prevođenje Krležinih interpoliranih i kontinuiranih kajkavskih tekstova, raščlanjivala Kazalijeve prepjeve, prepjeve Dobriše Cesarića, prevođenje turcizama u Andrićevim djelima, prepjeve i prijevode Tina Ujevića, hrvatsko dramsko prevoditeljstvo između dvaju svjetskih ratova, prijevode Mihovila Kombola, Goranove prepjeve, hrvatsku prijevodnu književnost u Dalmaciji u doba narodnog preporoda, prijevode Shakespeareovih djela itd. Prevodila je s francuskoga, engleskoga, španjolskoga i njemačkog jezika. Kako je sjajan poznavatelj hrvatskoga književnog prevođenja, šteta je što svoj minuciozni rad zasad nije okrunila monografijom o tim pitanjima.

Također Nevenka Košutić-Brozović obrađuje istaknute hrvatske književne povjesničare iz posebnih vidova: Vatroslava Jagića uz probleme književnog prevođenja, Alberta Halera u odnosu na strane književnosti, Tomu Matića u sklopu razvoja hrvatske komparatistike. Osim toga, raspravljala je o problemima svjetske književnosti, o Balzacu, o periodizaciji novije hrvatske književnosti, o odnosu ranoga Krleže i Przybyszewskoga. U *Čitanci iz stranih književnosti* I-II, objavljivanoj u Zagrebu i u Mostaru, prikazana je za srednoškolce svjetska književnost, i to tako da je ta čitanka postala "nezamjenjivo nastavno pomagalo", kako je to u *Dometima*

1971. naslutila Glorija Rabac-Čondrić. Po promjeni nastavnih programa suautor je čitanke za sve razrede gimnazije u izdanju Školske knjige gdje obrađuje strane pisce, kao i s malim izmjenama iste čitanke koje je izdavač Školska naklada Mostar. Surađivala je u vrlo uglednim časopisima (*Krugovi*, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, *Izraz*, *Rad JAZU*, *Umjetnost riječi*, *Croatica*, *Forum*, *Mogućnosti*, *Književna smotra*, *Filologija* itd.), također u 1. broju našeg časopisa, *Croatica et Slavica Iadertina*. Svoje je mjesto našla i u trajno vrijednim zbornicima radova s pojedinih skupova.

Godine 1990. dobila je Nagradu "Ivan Filipović".

Profesorica Nevenka Košutić-Brozović predavala je svjetsku književnost uzorno; uza drugo, isticala se je prelijepim glasom. Bilo mi je drago vidjeti kako su devedesetih godina zadarski studenti bili oduševljeni njezinom nastavom. Općenito je predano pratila studente i njihov rad. Veselila se uspjesima najnadarenijih svojih studenata i sigurno je za ta postignuća bila zaslužna. Mislim da je vrijednostima svoga rada pridonijela razvoju Luka Paljetka kao izvrsnog prevoditelja. U organizaciji znanstvenoga skupa o Mihovilu Kombolu 1981. pokazala se izrazito poduzetnom. Zbornik radova s toga skupa pretiskan je kao prvi svezak edicije Hrvatski književni povjesničari, gdje su zbornici uređivani po koncepciji zbornika o Kombolu. U vođenju Zavoda za slavistiku potkraj sveučilišne karijere bila je neumorna. U *Radovima Filozofskog fakulteta u Zadru* surađivala je rado. Veoma je zaslužna hrvatska komparatistica, neumorna proučavateljica hrvatske književnosti u europskom kontekstu. Naravno, to znači da joj je nacionalna književnost osobito važna. Zнала je i zna da svaki narod na svijetu posebno njeguje svoj jezik i svoju literaturu. Djelujući na tragu utemeljitelja komparatistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu Ive Hergešića, stvorila je opsežno djelo, isticala se upornim radom i čudesnom ljubavi za struku.

PROFESSOR NEVENKA KOŠUTIĆ-BROZOVIĆ

SUMMARY

On the occasion of the 80th anniversary of her life, a brief summary is given of the life and work of Nevenka Košutić-Brozović, a Croatian historian of literature, an eminent comparatist and a long-standing professor of world literature at the Faculty of Philosophy in Zadar. The central part of her work belongs in the research of Croatian Literary Modernism from the comparative point of view. Professor Košutić-Brozović is an authoritative researcher of Croatian literary translation and the work of Croatian literary historians. Her teaching career is also exemplary.

KEY WORDS: *life, work, comparative literature, translation*